

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-4-211
Karar Sayısı : **11-60/1560-553**
Karar Tarihi : 07.12.2011

(Önaraştırma)

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER : Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Bahar ERSOY

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Caner ÜLGEN
İlkadım Mah. Dikmen Cad. Stüdyo Evler 115/6 Çankaya/Ankara

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILAN:

- tesa Bant San. ve Tic. A.Ş.
Kayışdağı Cad. Kar Plaza Kat:11 34752 İçerenköy/İstanbul

20 **E. DOSYA KONUSU: tesa Bant San. ve Tic. A.Ş. (tesa Bant) tarafından yeniden satıcıların aktif ve/veya pasif satışlarının yasaklanması ve farklı sektörlere yönelik çalışan yeniden satıcılara aynı ürünün farklı iskontolarla sunulması suretiyle pazardaki rekabetin kısıtlandığı iddiası.**

30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; tesa Bant'ın distribütörü olan (.....) Ltd. Şti.'nin ((.....) Ltd. Şti.) daha uygun fiyatlarla ürün vermesine karşın, (.....) gibi yapı marketlere tesa markalı ürünlerin satışının yasaklandığı, bu noktalara tesa Bant'ın kendisinin satış yapabileceğinin zorla kabul ettirildiği, tesa Bant'ın doğrudan hizmet verdiği otomotiv ve beyaz eşya firmalarına (.....) distribütörlerin girişinin yasaklandığı ve ihlal eden (.....) Ltd. Şti.'nin bayiliğinin iptal edildiği, fiyat listelerinde sektörler arası geçişi engellemek adına, farklı sektörlere yönelik çalışan distribütörlere aynı ürünün farklı iskontolarla sunulması pazarda rekabet şanslarının kısıtlandığı iddia edilmiştir.

40 **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu kayıtlarına 13.7.2011 tarih ve 5141 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 23.08.2011 tarih ve 2011-4-211/İİ-11-37.SB sayılı İlk İnceleme Raporu Rekabet Kurulunun 25.8.2011 tarih ve 11-46 sayılı toplantısında toplantısında görüşülerek 4054 sayılı Kanun'un 40/1 inci maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının tespiti amacıyla önaraştırma açılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 18.11.2011 tarih ve 2011-4-211/ÖA-11-197-HHÜ sayılı Önaraştırma Raporu 28.11.2011 tarih ve REK.0.18.00.00-110.02.02/588 sayılı Başkanlık Önergesi ile 11-60 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazarlar

I.1.1. İlgili Ürün/Hizmet Pazarı

50 Şikâyet başvurusunun konusunu oluşturan, tesa markalı ürünlerin bazı yapı marketler ile otomotiv, beyaz eşya gibi sektörlerde faaliyet gösteren teşebbüslere yeniden satışın engellendiği ve bunun yerine tesa Bant'ın söz konusu teşebbüslere doğrudan kendisinin satış yaptığı iddiası ile fiyat listelerinde sektörler arası geçişi engellemek adına, farklı sektörlerle yönelik çalışan distribütörlere aynı ürünün farklı iskontolarla sunularak pazarda rekabet şanslarının kısıtlandığı iddiası dikkate alınarak, söz konusu dosya kapsamında ilgili ürün pazarının *"kendinden yapışkanlı ürün ve sistemlerin satış ve dağıtım hizmetleri pazarı"* olarak tespit edilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

60 Şikâyete konu olan eylemin gerçekleştiği pazarlardaki ürünlerin satış ve dağıtımının ülke çapında yapılması ve ilgili ürün pazarındaki rekabet koşulları açısından farklılık gösteren bölgeler bulunmamasından dolayı, ilgili coğrafi pazarın *"Türkiye"* olarak belirlenmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

I.2. Değerlendirme

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinde,

"Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır. ..."

70 hükmüne yer verilerek amacı veya etkisi rekabeti engelleme, sınırlama veya bozma olan teşebbüsler arası anlaşmalara, uyumlu eylemlere ve teşebbüs birliklerinin kararlarına karşı genel bir yasaklama getirilmiştir. Aynı Kanun'un 5. maddesi ile anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarının 4. madde ile getirilen yasaklamalardan muaf tutulabilmesinin koşulları belirlenmiştir. Söz konusu maddenin son fıkrasına göre Rekabet Kurulu belli konulardaki anlaşma türlerine grup olarak muafiyet tanınmasını sağlayan ve bunların şartlarını gösteren tebliğler çıkarabilir. Bu çerçevede, Rekabet Kurulu tarafından 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (2002/2 sayılı Tebliğ) yayımlanmıştır.

80 Anılan Tebliğ'in kapsamını belirleyen 2. maddesinde *"Üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmalar"* dikey anlaşmalar olarak tanımlanmıştır. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinin Açıklanmasına Dair Kılavuz'a (Kılavuz) göre ise, bir anlaşmanın dikey anlaşma sayılabilmesi için anlaşmaya iki veya daha fazla teşebbüsün taraf olması, tarafların üretim veya dağıtımın farklı seviyelerinde faaliyet gösteriyor olması, anlaşmanın belirli mal ve/veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılmış olması gerekmektedir.

90 2002/2 sayılı Tebliğ'e göre, sağlayıcının dikey anlaşma konusu mal veya hizmetleri sağladığı ilgili pazardaki payının %40'ı aşmaması koşuluyla, ilgili Tebliğ'de yer alan şartları sağlayan dikey anlaşmalar, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinden muaf tutulmaktadır. 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi, *"Aşağıda sayılan rekabeti doğrudan veya dolaylı olarak engelleme amacı taşıyan sınırlamaları içeren dikey anlaşmalar bu Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanamaz"* hükmünü içermekte ve alıcının sözleşme konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge veya müşterilere ilişkin kısıtlamalar getirilmesi,

100 söz konusu dikey anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran bir hal olarak sayılmaktadır. Ancak, alıcının müşterilerince yapılacak satışları kapsamaması kaydıyla, sağlayıcı tarafından kendisine veya bir alıcıya tahsis edilmiş münhasır bir bölgeye ya da münhasır müşteri grubuna yapılacak aktif satışların kısıtlanması, 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında izin verilen bir kısıtlama olarak kabul edilirken, pasif satışların kısıtlanması hiçbir halde kabul edilmemekte ve pasif satışların kısıtlandığı durumlarda anlaşma, grup muafiyeti kapsamı dışına çıkmaktadır.

tesa Bant tarafından gönderilen bilgilerden anlaşıldığı üzere, anılan teşebbüsün yapışkanlı ürün ve sistemler pazarındaki payı yaklaşık %(.....) civarındadır. Dolayısıyla tesa Bant tarafından yapılan dikey anlaşmaların, pazar payı eşiği yönünden 2002/2 sayılı Tebliğ'in kapsamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında olan taraflar arasındaki anlaşmaların ilgili Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanıp yararlanmadığının tespiti için yapılan değerlendirme aşağıdadır.

4.1. tesa Bant'ın Distribütörlerinin Aktif ve/veya Pasif Satışlarını Yasakladığı İddiasına İlişkin Değerlendirme

110 Bu bölümde, tesa markalı ürünlerin (.....) gibi bazı yapı marketlere satışının yasaklandığı ve bu noktalara tesa Bant'ın kendisinin satış yapabileceğinin zorla kabul ettirildiği iddiası ile tesa Bant'ın doğrudan hizmet verdiği (.....) gibi otomotiv ve beyaz eşya firmalarına yeniden satıcıların girişinin yasaklandığı ve bu yasağı ihlal eden (.....) Ltd. Şti.'nin bayiliğinin iptal edildiği iddiası birlikte değerlendirilmiştir.

120 Yukarıda da ifade edildiği üzere, 2002/2 sayılı Tebliğ çerçevesinde şikâyet konusu bakımından, sağlayıcı durumunda olan tesa Bant'ın kendisine veya bir alıcıya tahsis edilmiş münhasır bir bölgeye ya da münhasır müşteri grubuna yapılacak aktif satışları yasaklaması mümkündür. Ancak yine yukarıda da belirtildiği üzere, pasif satışların yasaklanması veya kısıtlanması hiçbir durumda mümkün değildir. Bu durumda tesa Bant'ın pasif satış yasağı veya kısıtlaması getirip getirmediği hususu rekabet hukuku bakımından önem kazanmaktadır. Yine, tesa Bant'ın yeniden satıcılar ile yaptığı sözleşmeler ile münhasır olmayan bayilere bölgeleri dışında aktif veya pasif satış yasağı getirip getirmediği hususu da önemli bir noktadır.

130 Kılavuz'da başka bir alıcının münhasır bir bölgedeki veya münhasır müşteri grubundaki münferit müşterilere mektup veya ziyaret gibi doğrudan pazarlama yöntemleriyle gerçekleştirilen satışlar, diğer bir alıcının bölgesinde satış yeri veya dağıtım deposu kurmak, başka bir alıcıya tahsis edilmiş bölgedeki veya müşteri gruplarındaki müşterileri doğrudan hedefleyen reklâmlar veya promosyonlar "aktif satış" yöntemleri arasında sayılmıştır. Öte yandan, Kılavuz'a göre "...başka bir alıcının bölgesindeki veya müşteri grubundaki müşterilerden gelen ve alıcının aktif çabaları neticesi olmayan talepleri karşılamak, alıcı malın teslimatını müşterinin adresine götürerek yapsa dahi, 'pasif satış' anlamına gelmektedir".

Öncelikle, tesa Bant'ın satış kanallarının "doğrudan", "yeniden satıcılar" ve "zincir marketler" olarak üçe ayrıldığını belirtmekte fayda bulunmaktadır. Doğrudan satış kanalı; otomotiv, beyaz eşya, basım, matbaa gibi sektörlerde faaliyet gösteren teşebbüslere yapılan satışlar için; yeniden satıcılar kanalı ambalajlama, oto tamir atölyeleri ve nalburlara yapılan satışlar için kullanılmaktadır. Zincir marketler ise tüketici ürünlerinin satışında kullanılan satış kanalını ifade etmektedir.

140 Gerek tesa Bant yetkilileri ile yapılan görüşmede, gerekse tesa Bant tarafından gönderilen ek bilgilerde, tesa Bant'ın kendisine münhasır bir bölge veya müşteri grubu belirlemediği, bununla birlikte bazı yapı marketler, otomotiv, beyaz eşya gibi sektörlerde

150 faaliyet gösteren teşebbüslerin, tesa markalı ürünlerin doğrudan tesa Bant tarafından sağlanmasını talep ettikleri ifade edilmiştir. Her şeyden önce, özellikle otomotiv, beyaz eşya gibi teknik anlamda uzmanlık gerektiren sektörlerde, tesa Bant'ın ana tedarikçi olarak sunabileceği mühendislik hizmeti ve satış sonrası servisin, bir yeniden satıcı tarafından sunulabilme imkânı ve kabiliyetinin sınırlı olduğu dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, teknik uzmanlık gerektiren sektörlerde faaliyet gösteren söz konusu alıcı firmaların, küçük ve nispeten daha az uzmanlaşmış yeniden satıcılardan ürün almak yerine, tesa Bant'tan ürün almayı tercih etmesi piyasa şartlarının bir gereği olarak düşünölmelidir. Bu noktada, tesa Bant tarafından yeniden satıcılara aktif ve/veya pasif satış yasağı getirildiğine ilişkin herhangi bir bulguya da rastlanılmadığını belirtmekte fayda bulunmaktadır. Kaldı ki, yeniden satıcıların isterlerse ve şartları uygun olursa, istedikleri sektöre satış yapabildikleri, örneğin yeniden satıcılardan (.....) A.Ş. ve (.....) Ltd. Şti.'nin otomotiv ve beyaz eşya sektörüne yaptığı satışların mevcut olduğu anlaşılmıştır.

160 Ayrıca tesa Bant'ın doğrudan yaptığı satışlar bakımından, (.....) gibi teşebbüslerin piyasadaki alıcı güçlerinin de belirleyici bir faktör olduğu bir gerçektir. Alıcı gücü bulunan ve piyasada belli bir büyüklüğe ulaşmış bu dağıtım zincirlerinin, piyasadaki yeniden satıcılar yerine ana tedarikçi olan tesa Bant ile muhatap olmak istemeleri, tesa Bant yetkilileri tarafından da belirtildiği üzere, bir tercih sebebi olarak düşünölmektedir. Bu bağlamda, şirket yetkilileri tarafından, büyük alıcı firmaların (özellikle zincir yapı marketlerin) tesa markalı ürünleri doğrudan tesa Bant'tan tedarik etmeyi tercih ettikleri ve bahsi geçen alıcı firmaların sözleşmelerinin dışına çıkmanın oldukça zor olduğu, sadece (.....) gibi hususlarda tesa Bant'ın pazarlık şansının bulunduğu ifade edilmiştir. Rakip ürünlerin de satıldığı ve rekabetin yoğun bir biçimde yaşandığı bu piyasada, söz konusu alıcı gücüne sahip firmaların her tedarikçi ile benzer hükümleri içeren sözleşmeler imzaladığı da bilinen bir gerçektir. Nitekim tesa Bant tarafından gönderilen cevabi yazının ekinde yer alan ve tesa Bant ile imzalanan tedarikçi sözleşmelerinin tek tip olduğu görölmüştür. Bu çerçevede, tesa Bant dışındaki piyasadaki diğer rakip firmalar ile de benzer sözleşmeler imzaladığı düşünölen yapı marketlerin, doğrudan ana tedarikçiden ürünleri temin etmeyi tercih ettiği düşünölmüştür.

170 Diğer yandan tesa Bant tarafından gönderilen bayilik sözleşmelerinden anlaşıldığı üzere, 2010 yılında yazılı sözleşme yapılan (.....), (.....) ve (.....)'nin münhasır satış bölgelerinin belirlendiği anlaşılmaktadır. (.....) Ltd. Şti. için, ambalaj sektöründe, klişe montaj ve ekleme bantlarında, mobilya, tekstil ve deri sektörlerinde İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi, "münhasır faaliyet bölgesi" olarak tanımlanmıştır. (.....) A.Ş. için, ambalaj sektöründe, klişe montaj ve ekleme bantlarında, mobilya, tekstil ve deri sektörlerinde Marmara Bölgesi "münhasır faaliyet bölgesi" olarak tanımlanmıştır. Son olarak (.....) Ltd. Şti. için, ambalaj sektöründe, klişe montaj ve ekleme bantlarında, mobilya, tekstil ve deri sektörlerinde, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Akdeniz Bölgesi (Doğu'dan Anamur'a kadar olan kısım) "münhasır faaliyet bölgesi" olarak tanımlanmıştır. Buna rağmen, teşebbüs yetkilileri tarafından bayilik sözleşmelerinde yer alan ve 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında getirilmesi mümkün olan münhasırlık hükümlerin ve aktif satış yasağının fiiliyatta hiç uygulanmadığı, yeniden satıcıların kendilerine tahsis edildiği bildirilen bölgeler dışına da satışta buldukları ve bunun hiçbir zaman takip edilmediği ifade edilmiştir. Örneğin sözleşmesinde diğer münhasır bayilerin münhasır bölgelerine aktif satış yasağı getirilen (.....) A.Ş.'nin Eskişehir, Konya, Zonguldak ve Samsun'a da satış yaptığı, aynı şekilde (.....) Ltd. Şti.'nin İstanbul, Manisa ve Bursa-İnegöl'e de satış yaptığı belirtilmiştir. Öte yandan, geriye kalan (.....) adet yeniden satıcı ile yazılı sözleşme yapılmadığı dikkate alındığında, tesa Bant'ın çeşitli teşebbüslere bayilik verirken satış bölgesini şifahen belirlemiş olması da muhtemeldir. Ancak yapılan değerlendirmeler ışığında, tesa markalı ürünlerin diğer yeniden satıcılara yönelik olarak aktif ve/veya pasif

satışının yasaklandığına dair tesa Bant'ın herhangi bir eyleminin mevcut olmadığı, bölge kısıtlaması ile ilgili hükümlerin uygulanmadığı anlaşılmıştır.

Elde edilen bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi neticesinde, tesa Bant tarafından pasif satışların engellenmesi veya kısıtlanması yönünde bir politika izlendiğine ya da yeniden satıcılara bu yönde baskı yapıldığına dair herhangi bir tespit yapılamamıştır.

200 Bu bağlamda, tesa Bant ile yeniden satıcıları arasında yapılan yazılı veya sözlü akitlede pasif satışların yasaklanmamış olması, tesa Bant'ın pasif satışı önlemeye yönelik bir eyleminin tespit edilememiş olması, yeniden satıcılar tarafından diğer bölgelere aktif veya pasif satışın yapıldığının tespit edilmiş olması gibi hususların, şikâyet başvurusundaki ilgili iddiaların gerçekçi olmadığını gösterdiği kanısına varılmıştır.

4.2. Farklı Sektörlere Yönelik Çalışan Distribütörlere Aynı Ürünün Farklı İskontolarla Sunularak Pazardaki Rekabet Şanslarının Kısıtlandığı İddiasına İlişkin Değerlendirme

Diğer bir iddia ise, fiyat listelerinde sektörler arası geçişi engellemek adına, farklı sektörler için yönelik çalışan distribütörlere aynı ürünün farklı iskontolarla sunularak pazarda rekabet şanslarının kısıtlandığına ilişkindir.

210 tesa Bant yetkilileri ile yapılan görüşmeden ve gönderilen bilgilerden, tesa markalı ürünlerin satışını yapan yeniden satıcıların, bazı objektif kriterlere göre (.....) kategorilerine ayrıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca, yeniden satıcıların buldukları sınıfa göre değişen oranda iskonto aldıkları ifade edilmiştir. Öte yandan, tesa Bant'ın (.....) kategorisine uygulanan iskontoların yanı sıra ilave iskontolar da uygulayabildiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, tesa Bant'ın, yeniden satıcının ana faaliyet alanı olarak içinde bulunduğu pazarda desteklenmesi amacıyla "focus ürünler"¹e yönelik olarak yeniden satıcılara birtakım iskontolar uyguladığı görülmüştür. Örneğin, teknik hırdavat alanında faaliyet gösteren (.....) Ltd. Şti.'nin, bu alanda uzmanlaştığı için çok daha fazla miktarda satış yapabildiği, hâlihazırda rekabetin yoğun olduğu teknik hırdavat ve nalbur pazarında (.....) Ltd. Şti.'nin ilave iskontolarla desteklenerek rekabet edebilme gücünün 220 artırıldığı belirtilmiştir. Belli sektörler için satış yapılan ürünlerin ortak olabildiği hususu da dikkate alındığında, söz konusu uygulamanın teşebbüslerin ana faaliyet alanındaki çabalarını destekleme ve teşebbüsleri daha fazla ürün satmaya teşvik etme amacına hizmet ettiği açıktır. Kaldı ki, belli sektörler için satış yapılan ortak ürünlerde uygulanan iskonto farkının (.....) sınıflandırmasına göre değişebilmekle birlikte, maksimum %(.....) olabildiği göz önüne alındığında, bu oranın ihmal edilebilir bir oran olduğu kanaati hasıl olmuştur.

230 Bununla birlikte, yeniden satıcıların kendi içerisinde, satış yaptıkları sektörler için uzmanlaşmış olduğu ve bu durumun da müşteriler ile tanışıklık ve teknik bazı nedenlerden kaynaklandığı belirtilmişse de, tesa Bant tarafından gönderilen bilgiler incelendiğinde, yeniden satıcıların odaklanmış oldukları sektörler dışında da satış yaptıkları görülmüştür. Örneğin, (.....) A.Ş.'nin otomotiv, elektrik-elektronik, gıda, hırdavat, reklam gibi sektörler; (.....) Ltd. Şti.'nin ise seramik, hırdavat, reklam, elektrik-elektronik, otomotiv, beyaz eşya ve plastik gibi sektörler için satış yaptığı görülmüştür. Dolayısıyla, tesa Bant tarafından yeniden satıcıların satış yapacağı sektöre yönelik herhangi bir sınırlama getirilmediği anlaşılmıştır.

Yeniden satıcıların odaklanmış oldukları sektörler dışındaki sektörler için de satış yapabildikleri hususu da dikkate alınarak, ortak ürünlerin satışında kategorilere göre maksimum %(.....) oranında uygulanan iskonto farkının sektörler arası geçişi engelleyebilecek bir nitelikte olmadığı düşünüldüğünde, belli sektörlerde uzmanlaşan yeniden

¹ Ana faaliyet konusu içerisine giren ürünler kastedilmektedir.

240 satıcılara daha uygun koşullar sunulmasının, ticari hayatın doğal bir sonucu olarak değerlendirilmiştir. Bu yönüyle, tesa Bant'ın hâkim durumda olmadığı gerçeği de dikkate alınarak, söz konusu iskontoların teşebbüsler arası rekabet engelleyici olmadığı kanısına varılmıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, söz konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

250